

GRUODŽIO 1918 METŲ.

T. VII.

ATEITIS.

№ 12.

Stud. L. Bistras.

Valdymasis ir krikščioniškoji dora.

Valdymosi sąvokoj gludi savistovumo ir nepriklausomybės mintis; valdymasis, tai savas elgimasis, be pašalinės globos; geidžiant valdymosi, reikalaujama teisių valdytis savo noru ir išmanymu. Tas reikalavimas pamatuojama užtektinu subrendimu ir sugebėjimu. Taigi valdymasis tai savistovumo ir savistovumui vykdyti užtektino sugebėjimo reiškimas.—Mažas kūdikis silpnas bebudamas kuno jiegomis ir dar silpnas dvasios galėmis, nesiveržia prie savistovumo; nei savistovumo reikalas, nei jojo noras jam nėra iš prigimties žinomas. Bręstas vaikas, bepradedas savo kojomis ir galėmis naudotis jau mėgina savo jiegu, stengias nusikratyti pašaline globa, jam rūpi būti savarankišku, nors perdaug pasitikėdamas savo galėmis perdažnai klysta ir silpsta doriškai ir fiziškai. Pilnai suaugęs ir subrendęs vyras, mokomas prityrimo ir vedamas pavyzdžių reikalauja tam tikro jau valdymosi, tinkamo jo kulturingumui ir sugebėjimams ir nori jo išgyti. Didesni gabumai, gilesnis protas, darbštumas paluosuoja greičiau ir plačiau tiek beaugantį, tiek ir suaugusį žmogų nuo svetimų globos ir pamokinimų. Iš savarankiškumo formos sprendžiama, kiek ir kokios yra veikiančiojo savybės, kokia jojo tobulybė. Tik toji asmens ir šalies savistovybė tėra naudinga visuomenei, kuri pasižymi tam tikromis visuomenę remiančiomis tobulybėmis. Kasdienis gyvenimas to mokina mus. Nemaža jaunimo žuvo ir ir tebežuna, kurs perdaug pasitikėdamas arba visai neįvertinęs kuno ir dvasios pajiegu, išitraukia gyvenimo sukurin. Neprisiruošę ir bejiegiai jie neatspiria nuodingoms veikimo dujoms, menkėja ir žūna.

Ištisos tautos, aplinkybėms susikrovus, umai iškilusios (sakysim revoliucijoj) į jų kulturingumo laipsniui netinkančias viešojo gyvenimo augštybes, menkėja, įra, nes nesuivaldo ir kaikada visai žūna, užleisdamos vietos tautoms geriau prisitaikinusioms prie sąlygų ir labiau atatinkančioms gyvenimui stumti pirmyn. Gyvenimas ne tvenkinys: kas su juo kart nepabėga, atsilieka ir buna užmirštas toliaus nubėgusių. Taigi teisingas yra priežodis: kokia tauta, tokia ir tvarka.

Istorija, gyvenimas šuolių nemėgsta ir neleidžia dabarčiai už akių užbėgant veržties į ateitį. Aplinkybėms tam tikrai susieinant yra galimas daiktas, jog tautos gyvenimo forma jos kulturiniam sugebėjimui neatatinka, pavyzdžiui, stipresnė žmonių skaičium tauta vergia kad ir kulturingesnę, bet mažesnę tautą, arba kada valdymo tvarka senu papratimu ir valdančiųjų nerangumu tebeveikia, norint tauta jau peržengė tai tvarkai tinkantį kulturingumo slenkstį (Rusija ir ypač saulėlydžio pakraščių tautos). Tuomet kultūrinė evoliucija bėga toliaus, susidurdama su jai priešinga tvarka, ligi kol skirtas tarp žmonių kulturingumo ir valdymo formos tiek nepadidės, jog toji pasidaro tautai svetima ir viešai neapkenčiama galop griuva. Įvyksta neva šuolis iš dabarties į ateitį, staigas pašokėjimas pirmyn be pirmžengusio išsivystymo (revoliucija formų). Ir visgi tai dar ne šuolis, o tik jojo iliuzija. Tat liudija Rusija ir visos revoliucijos. Žmonija kad ir turi žmogaus psichikai specialių vystimos dėsnių, bet ir ji yra pavergta tolydinės evoliucijos dėsniui. Musų tautų lygybės ir jų santarvės idėjos, norint Kristaus moksle jau pirm 2 tūkstančių metų sudėtos, tik šiandien mums tepaaiškėjo; tuo pačiu evoliucijos keliu mes ir socialės teisybės ilgainiui prieisime, nors jau seniai apie tai kalbam: mat idėja be pamato, be jausmo mums yra bergdžia; jausmas gi lėtai tegimsta; patį tai dabar matom.

Gyvenimo vystimasis gal ir netikėtai verčia šiandien ir mus lietuvius skubiai rengties visuomeniškai savystoviai gyventi: parodyti pasauliui savo dvasiškųjų ir materialių galių ugį, bei politišką subrendimą. Istorija mus stumtelėjo daryti šuolį į ateitį ir mes esam jau koją pakėlę tam šuoliui įvykdinti, tik baugu, kad kaip rusai perplačiai ir augštai nešoktumėm ir sau kaip anie sprando nenusisuktumėm. Bet pasakys kas: revoliucijos irgi visatos evoliucijos reiškinys. Taip, bet visgi mes ne

šalininkai Tolstojaus ir nemanome niekinti žmogaus iniciativos svarbos. Rusijos ir kitos revoliucijos pamoko kiek sveria asmens veikimas, jo iniciativa, idėjos. Atmin- kim buties įstatymą: padarinys negali būti tobulesniu kaip jo priežastis. Apskaitykim savo jiegas, tirkim mūsų sugebėjimą valdyties tokia ar kitokia tvarka. Tirkim tau- tos savybes, kokios ir kiek jų yra tinkančių visuomenei tvarkyti ir tai tvarkai palaikyti. Kokios smulkiausios marmuro dalelės, toks ir visas gabalas, o kur daug tokio gero marmuro kašnelių randame, ten, kalne, gludi bran- genybės.

Gyvenimas perpainus, kad būtų galima jo reiškiniai vienintėliai, vientėge priežastimi išaiškinti. Vistik, kad toji vientėgė priežastis pati viena reiškinio ir nepateisina, ji nesiliauna buvusi reiškinio, kad ir daline, bet tikra priežastimi. Kiekviena nuotiky be aibės kitų priežas- čių, patį šalies piliečiai—jų kulturingumas, apsišvieti- mas, dorumas, trumpai sakant jų tobulumas—daug, jei ne daugiausiai atsveria. Neimkim praeities bangose pa- sinėrusių atsitikimų iš Prancijos, Vokios, Ispanijos, Por- tugalijos revoliucijų laikų. Bendrieji žmonijos istoriško gyvenimo ruožai visur maž ne tie patį ir vienos revo- liucijos reiškiniai bemaž visados vienodai pasikartoja kitoj šalyj panašiomis aplinkybėmis—tikru krikščionišku, taigi ir žmogišku kulturingumu, viena kitos dar nepra- lenkia žymiai (čia žiurima jų doriniai-socialės kultūros). Taigi žvilgtterėkim į Rusiją. Rusijos revoliucijos įkurimas laukta armijoje ir su džiaugsmu pasitikta. Bet džiaugsmas liudėsiu greit virto. Paprastam pilksermėgiui kareiviui revoliucija reiškė tos valdžios nuvertimas, kuri jam lie- pianti kariauti. Politiškos, ekonomiškos, ypač socialės jos reikšmės jis neįvertino, nes nemokėjo, nes per... tamsus tebėra. Užtai kuomet laukiamasis nuo tarnybos paliuosavimas umai neatėjo, jis spjovė revoliucijai į veidą ir pradėjo siusti, keršto ir pavydo vedamas viską naikinti, kas jį viršija. Baimė išnyko, dorinio ir socialio supratimo jam stygo visai. Tuomet ir prasidėjo bakchanalija: tamsiausiųjų laukinio žmogaus geidulių pasiutęs šokis. Inteligentija ir pusinteligentai netoli atsiliko nuo savo tamsiųjų šokikų. Visi sukruto, sujudo: vieni savymeilei, kiti jai ir kišenei įtikti, bet visi tik sau. Rodos visi butu bemana, laikas patogus, bet trumpas esąs, beliekant tik skubinties tenkinti savo geidulius, mat nujausta, kad taip visad būti negalėsią. Tikslui (pinigams) pasiekti

viskas suvartota; įrankių biauromas nebenumanyta. Siundymai, pasakos apie nebutas šalis su negalimais gyventojais, raginimai vogte vogti, plėšte plėšti,—„buržujus“ žudyti ir t. t., vis tai tiksliai suvartota. Žmoneliai savo „geradarių“ beklausydami dėmisi ir tik degina, daužo, plėšia, vagia, žmogžudžiauja; galop susiprato kits kitą draskyti ir savo mokytojus jų mokslais mankštinti. Pasidarė toki suirutė, kad tik degančius dvarus bei miestus ir kraujuotus žmones tematai. Sąžinės gi ir prekių spekuliantai skubiai drumstame vandeny žuvytes tegauda ir nieko neatboja. Žmonių skurdas kasdien didyn ir platyn eina. Tokiems apsireiškimams Rusijoje išdirbo dirvos įvairios aplinkybės, bet kas nemato, kiek kalti už tuos darbus skaitlingi darbo žmonių vadai ir patys tie žmonės. Žmonių vadams dažniausiai truksta paprasčiausio sąžiningumo. Rusų valstybinė bažnyčia neįtekminga budama nei kiek žmonių sąžinės neišdailino ir Kristaus mokslu nesuvaržė; rusų sąžinė perpalaidi; tik gamtos įdiegti jausmai vieni žmonėms tevadovauja; jie daro išpuodžio kultūros vos paliesto žmogaus. Pasigerti, pavogti, apgauti, meluoti, keikti, paleistuvauti, by tik galima, lengvai be didelio sąžinės bijojimo daroma; mat Dievo esama gero. — Bedievių—praktikų pilna Rusija. Jaunuolis (ė) lankas bažnyčią, juoba bažnyčios įsakymus-praktikas pildas rasti yra itin sunku; tai retenybė. Bažnyčia, Dievas, dora jiems nerupi, jie jų nežina, užklausti gi dažnai nusišypso—jei tik nesukeikia—ir pamoja ranka. Jų išmānymu paleistuvystė ar kitokie nusidėjimai esą gamtos reikalavimai, tai girdi, labai „aišku“. Užtai ir kaikurie įpročiai, pavyzdžiui kaimo vestuvėse taip yra šlykštūs, kad Lietuvos žmoneliai pasipiktintu ir kažin ar patiems „laisvosios“ doros mėgėjams jie bepatiktu.—Darbe irgi jokios tvarkos, jokios disciplinos. Dirbama tada, kuomet tinkama, ir taip, kaip senovėje kad dirbta. Tikro energingumo nerasi nei kaime, nei mieste; tiek pas darbo žmogelį, tiek pas inteligentą. Intelligentai (pav. studentai, kurie mums ypač žinomi) sistemos nei darbe, nei moksle nesilaiko: egzaminams ateinant jie kiaurai per kelias naktis susikniaubę ant knygos išbuna, egzaminus „laimingai“ atlieka ir darbas užbaigtas. Pasiskaitymui laiko truksta; lavinties doros, socialio gyvenimo dalykais—nepatinka: paklaustas kas jis, kokios nuomonės darbo žmonių reikalais, jis griežtai ir greit pasisako esąs socialistas,—tai juk mada studentų tarpe. Ir tai Rusijoje nuostabu:

kiekvienas—ne paikas ar amžinas tamsuolis — skelbiasi bedieviu ir socialistu. Taip didelė yra stoka Rusijoje išlavintų dorų ir rimtai socialiai prisirengusių vyrų. Šitaip esant, argi galima laukti geresnių apsireiškimų, kaip dabar Rusijoje kad yra. Tiesa, liaudis tamsi ir sunku jai vadovauti, bet kaltesnė šviesuomenė, kad be rimto socialio tvarkymo žinių ir ypač be tikro pasišventimo ėmėsi tvarkyti šalį. To žygio padariniai mums žinomi, kai kam tai net ant jo paties kailio išrašyti. Šiandien tenai visakas kilnu žuna, kas gražu—deginama, kas šventa—griaunama; Chamas ir Akiplėša ten tevaldo. Tuo budu laisvė, kurios deliai tiek amžių žmonės kovota, ir kurios ateinant taip laukta, varo jos laukusios piliečius iš šalies, net iš gyvybės, šventvagiams į rankas patekusi. Už tai tik laisvas nuo geidulių žmogus tetampa laisvu piliečiu.

Gyvenimo formų evoliucija seka jo turinio išivystimą. Čia forma—padarinys to gyvenimo turinio, jo vertės apsireiškimas. Vis tik forma turi išravos į turinį, ir tas savitarpio veikimas dideliai naudingas žmonijai. Nes valdymosi tvarka kliudo kaikada dorinę ir socialę tautos pažangą (pav. Rusijos carizmas ir liaudies kultura). Bet tvarkos rūšis dar nėra tvėrimo pradmuo (principas): įvykusios revoliucijos u m a i toli nužengusios nepagamino teisingesnių socialių sąlygų, nors ir keitė nekartą tvarkas. Francija revoliucijomis savitarpio santykių iš pamatų nepakeitė. Dabarties gi technikos kultūros žydėjimas socialių darbo žmonių skriaudų nei kiek nedildo; garvežiai, tiesa, švilpia, užia, lakstytuvai padangėse nardosi, didžioji gi žmonijos dalis skursta varguose sprando neištiesdama. Dvasios krikščionėjimas silpnas tebėr.

Pilietis buti negali bešaliu žiurovu bet kokio tėvynės skurdo. Jis privalo kuo nors prisidėti socialiai teisybei atstatyti. Kiekvienas gi darbas, kad būtų sėkmingas, pasiskiria sau tikslą ir įrankių jam pasiekti. Moksle praėjusių kartų klaidos didžiai naudingos esti perspėdamos jas esant nekartotinas. Gera irgi mokykla žmonijos istorija; pasirausius joje randama naudingų pamokinių. Ir pilietis nusideda nepaisydamas jos perspėjimo: netikusiu įrankių nevartok. Beto darbas reikia iš pamatų daryti; reikia vengti greitumo, siekti reiškinio esmės, saugoties paviršutinumą. Dabarties visuomenės ydų esmė doriniai-tikybinės kilmės. Socialio teisingumo numanymas pirm negekonomijos yra dvasios—sąžinės—reiškinys.

Norint tat gerinti sąlygas, reikia tas sąlygas gaminančias priežastis prašalinti, tarp kitko teisingumo ir artimo meilės stoką. Joms gi pašalinti reikia atnaujinti bei sustiprinti tų reiškinių pamatas: žmogaus dorinis nusimanymas ir valia. Pirmiausiai silpnoji valia dažnai dar iškrikusios sąžinės padedama trukdo teisybę atstatyti. Valiai sustiprinti ir sąžinei apšviesti reikalingi esame principų. Pavienis žmogus yra teisybės vykintojas, iš pavienių asmenų ir visuomenė susikuria. Todel visumos dalis tobulinant, gerinama ir visuma, ir kas asmenį doriniai keičia, naudinga yra ir visumai-visuomenei,—t o b u l i n d a m a s s o c i a l i u s p a l i n k i m u s s a v e l a v i n a, ir atbulai.

Asmeniui ir visuomenei iš pamatų sutvarkyti įvairūs mokslininkai įvairias teorijas siulo. Naturalizmas, altruizmas, evoliucionizmas remiamas galiausiai žmogaus egoizmu neįstengia vesti žmogų doros ir socialės teisybės keliais. Cia tiek tepažymime. Padėjus veikimo pamatu ir tikslu patį žmogų, jojo reikalus ir tarius prigimimą esant gerą,—vadinasi, visi palinkimai ir darbai doriniai neskiriami, tuomet argi galima tikėtis išvysti visuomenę ir žmogų taip sutvarkytus, kaip to mūsų sąžinė ir jai anaip tol nesvetimas Kristaus mokslas kad reikalauja. Kaip tik mūsų laikais matomas ir nematomas visuomenėje blogumas yra išdava perpuikiai išbujojusio egoizmo, tik jau kaikur beslėpiamo. Visi tų teorijų patarimai kilniai elgties, visuomenės reikalo žiurint, atramos neturi, užtai ir jokios sėkmės, nes veikimo vertė, pasak jų, nepaisant jo kilnumo, pagaliaus vis tik priklauso nuo v e i k i m o n a u d i n g u m o p a č i a m v e i k ė j u i. Artimas ir visuomenė įrankių reikšmės teturi. Bešalio ir kilnaus veikimo esmė sudarkoma ir tų teorijų kalboj jie netinka. Žmogaus ir visuomenės kilimas augstyn doros laipsniais daromas negalimu. Visgi jaučiame kaip biaurus yra žmogus ir šlykštus visur ir visados savo pelno bejieskas! „Pasiaukoti“ visuomenei vardan asmeninio, kad tik ir busimojo, patenkinimo, tai ne dorinas, o ir ne kilnus tikslas, ir tik gal „veikėjo“ „gudrumą“, „sumanumą“ praplėsti, ne doros, valios stiprumą.

Dar keletas žodžių apie poetizmą.

Gyvename nepaprastais laikais—poetų gadynėje. Šiandieną XX amžiuje poetų kaip miške grybų po lietaus. Vargu surasti moksleivis, kurs eilių nerašytų. Rašo Petrai, rašo Jonai, rašo Katrės, rašo Onos... Kur pažvelgsi: poemos, balados, sonetai... bet kas tik paskaito... jau ištolo jų kratos... Poetizmas, eilių rašymas tai tikra mūsų dienų epidemija, ja serga moksleivija ir išdalies sodžiaus jaunimas. Reikėtų rimtai pagalvoti apie vaistą, nes tai viena iš užsikrečiamų ligų daugybės ir jos pasekmės, ypatingai moksleiviams, labai kenksmingos, pavojingos.

Bučiau dar tylėjęs. Bet mokinyš N. N. parodė man pluokštą apie pusantro pundo svarumo tūkrai „poetiškų“, jausmingų, dailių, žavėjančių eilių, prašydamas pataisyti ir nurodyti redakciją kur siųsti. Štai geriausioji jų strofa:

„Čia kareiviai, arklių gauja,
Viso lauko rugių sauja,
Sudraskyti, sumindžioti...
Zvengia arkliai įžaboti...“

Tas nelaimingasai poetas, eilių kalvis trejus metus rašęs-kalęs. Visą dieną sunkiai dirbdamas, krauju prakaituodamas, vargais-negaliais sudėstė strofą:

Sodne vaikai pupas ėdė,
Per langelį žiuri dėdė.

Norėjo dar daugiau lipdyti, bet galunių jokių budu su-
taikinti nebegalėjo. Pamąstęs suprato, jog tai persidirbimo pasekmės.

— Na, užteks šiai dienai, tarė sau, eisiu į sodą pasivaikščiotų, grynu oru pakvėpuotų, pasilsėtų, atsigautų.

Buvo gražus rudens vakaras. Gamtoje viešpatavo gyvybė. Laukuose visur krutėjo uolūs darbininkai. Sušilę, vienmarškiniai plovėjai sustoję į eilę, it gervės rudenį, tai savo blizgančiais, plieniniais dalgiais ore švitravo, tai įnirtę, paskutines jiegas surinkę puolėsi ant jau pabaltusių ar del grėsiančio pavojaus nuliudusių, ar del auksinių varpų sunkumo pavargusių, tankių avižų; užėmę tvirtą poziciją, išsikėtę, pasilenkę, apsiginklavę, lyg užpuolimo bei pasipriešinimo laukdami, be pasigailėjimo kirto pabugusias gamtos dukreles-avižėles. Grėbėjos baltais uosio grėbleliais rinko šias į glėbius, dėjo į kupetas. Vaikučiai, išsiskirstę po visą lauką, rėkaudami-juokaudami, rinko pasilikusias miežių varpas; kur ten toli-toli girdėjosi linksma linrovėjų dainelė, pamiškėje skambėjo plonutis, užkimęs piemenėlio balselis. Paukšteliai-

lakunėliai nerimavo, skraidė šen ir ten, rinkosi į burius, tarėsi, ruošėsi į tolimą kelionę—į šiltuosius kraštus. Silpnas, lengvas vėjelis perėjo per laukus, girias ir pievas lyg atsi-sveikindamas, ir pranyko. Saulutė iš mėlyno, žydriojo dangaus augštybių pažvelgė į sunkiai dirbančius, prakaituojančius žmones, auksiniais savo spinduliais paglamonėjo juos it paguosti norėdama ir lyg supratusi, jog visa gamta nuvargo, poilsio reikalauja, pradėjo skubėti, kad greičiaus nulėkus-nusiritus, paslėpus savo šviesą už jurių-marelių, augštųjų kalnų. Visur buvo jauku, gražu, linksma. Tik mūsų eilių kalėjas rankas į kišenes susikišęs vaikštinėjo po sodą nerimaudamas.

— Hm... vieną strofą šiandien parašiau. Sunkiai tai atsi-ėjo... Lekcijų dar nežiurėjau. Rytoj gali šaukt... dvejuke gausiu, gal ir blogiau atsitikti... Ne, negaliu mokyklon eiti... sirgsiu..., bet ką anam ilgabarzdžiui gydytojui sakysiu, jei kartais panorės įsitikrinti, tyrinės, apžiurinės mane... Ne... A, a!.. sirgsiu kelias dienas, visą savaitę, gal ir ilgiau... Čia eilių lipytojo veidas nušvito, jis skaniai, garsiai prasijuokė.— „O, o! tada jau pasakysiu anam besmegeniui: sirgau, dabar pasitaisiau-išgijau ir paliudyjimą gausiu. Kaip gera!.. Bet tėvai man išvažiuojant paskutinius pinigus įdėjo... dar nuo Rimkaus penkiolika rublių paskolino... Onytė serga... Laiško negaunu, kaip ten yra?.. Ponui už pernykščius metus renda dar nemokėta... Gal jie ir duonos neturi... Reikia mokinties, kad paskui kokią nors vietą užimti ir dalelę jų vargo atlyginti galėčiau... Bet rašydamas eiles pragarsėsiu, šiandien strofą parašiau, rytoj kitą ir taip kasdien po strofą per metus susidės nemažas veikalėlis. Kaip čia pasirašyti?.. Labai gerai butu pilną vardą ir pavardę padėjus, tik tie redaktoriai peržiaūrus, ne tik-ką geriausių eilių nespausdina, bet dar duoda atsakymą, kad žmogus daugiaus nosies už durių neiškiši, visą mėnesį akių nesumerksi... Reikia pasirinkti slapyvardę-pseudonimą. Padėkim P e r. D i k o n i s, ar, bet... tam dar laiko yra. Kitais metais šiuo laiku jau nemaža eilių busiu atspaudęs. Mano vardas bus garsus, visur žinomas... ir pelną, beabejo, gerą turėsiu... Tada ir Marytė kitomis akimis į mane žiurės, parašysiu jai varduvėms pasveikinimą. O lekcijos—tai menkniekis... „Уроки у меня всегда на последнемъ планѣ“.

Jaunas „poetas“ gal dar ilgai butų vaikštinėjęs, jei plonas, malonus, švelnus balselis iš gamtos nebutu pertraukęs jo linksmoje ateityje skrajojančios vaidentuvės, kviesdamas vakarienės. Tik dabar grįždamas į kambarį eiliadirbis patėmijo, kad jau vakarėja-temsta.

Vakarieniaudamas jis buvo nepaprastai linksmas, juokavo, šnekėjo, nors niekas jo neklausė. Paskui šeimininkė jį barė, ragindama mokintis, žadėdama tėvams skusti. Tėvų priminimas temdė jo šviesias mintis, kėlė širdyje skausmą-neramumą. Juos kuogreičiausiai šalindamas, kad skrajojančios vaidentuvės neužkrėtus, „poeta“ rengėsi gultų. Apie eiles, jų rašymą, išleidinėjimą bemastydamas, poterių užmiršo ir net nepersišegnojęs lyg tikras beragės vaikelis krito į patalą. Užmigęs jis sapnavo, kad jau Onytė mirė... Motina rankas laužydama labai gailiai verkė, dejavo, tėvas išbalęs, nuliudęs, visas susirupinęs: kur grabą imti... kaip gedulingas pamaldas užpirkti... pinigų nėra, niekas nebeskolina..... Gilaus sopulio suspaustas eilialipdys nubudo. Siurpas nukrėtė, šaltas prakaitas išmušė. „Tikrai taip galėjo atsitikti“... mąstė is, „jei tai tiesa, tėvas atvažiuos manęs parvežtų... Bet kaip man ponaičiui mėlynų blizgančiais sagučiais paltu apsitaisiusiam tokiose laidotuvėse dalyvauti?.. Gėda... Ne, tėvas prašė šeimininkės, kad pinigų ir visa, kas reikalinga, kol jis vėl atvažiuosias man duotu, jam čia pasirodžius šeimininkė manęs nebešelpu, jis negali atvykti“... Taip pagalvojęs nusiramino. Jo vaidentuvę užėmė kitokie linksmesni, gyvesni vaizdai: per visus metus rašo-kalajis eiles, sulaukia pirmojo „Putros“ veikalelio išleidimo. Jo vardas visur skamba. Draugai žingėdauja, klausinėja-teiraujasi: kas pervienas tas „Pirdikonis“? O jis linksmas, rankas į šonus išrėmęs, vaikštinėja sau džiaugdamasis-šypsodamas. Ir net redaktorių žiaurumą jau pamiršo.

Ištikro paraštrūs tie redaktoriai. Paimkime kad ir „Vienybė“. Dešimtame šių metų numeryje atsakymų skyriuje randame jauno kalvio-poeto gana gyvas, švelnias eilutes. „Vienybės“ redakcija sakosi jų nesuprantanti, nelaimėn ir visų nuomonės ton pusėn krypta. Rodos (jei neklystu) jas yra parašęs ne vaikas, bet jaunikaitis bei vyrukas, kuriam rimčiau reiktu galvoti. Bet ką aš kalbu... jos jau perrimtos ir taip logiškos, jog faktai-atsitikimai savaimi vienas iš kito sekte seka. Jei galima ką prikišti, tai nebent tiek, kad galvą kertant kraujas kur kas pirm kuno virtimo pasirodo, o ten pasakyta:

Galvas kirto, kunai virto,
Kraujas srovėms bėgo, etc.,

bet tai mažmožis. Paėmus pilną strofą matyti: ir mintis, ir talentas ir įkvėpimas, o poezijos, tai jau perdaug... Tiktai „Vienybės“ redakcija turi neišsemiamą kantrybę, beribę artimo meilę. Ir nestebėtina. Visi gerai žino, jog „Vienybės“

Redaktorius yra istorikas, pripratęs įvairius neperaiškius archyvų dokumentus skaityti, todėl tik jis vienas eiliadirbiui taip švelnų atsakymą ir galėjo duoti.

Bet atsiminus, kad šiandien „pilnoji laisvė“ viešpatauja, modernizmas, futurizmas madoj, jauniems eilių kalėjams nėra ko nusiminti. Musų gadynėje redakcijos, visuomenė jūsų nesupranta, už šimto ar tukstančio metų pagal Darvino teorijos išsilavinusi, augščiau pakilusi, išsitobulinusi, jei nežmonija, tai bent gyvulija gal supras, apkainuos jus: už dikinėjimą, laiko gaišinimą, kalbos darymą, priedermių nepildymą, tėvų skriaudimą liaurais apvainikuos, ant jūsų kapų aukso paminklus pastatys. Darykite kas kam tinka! Šalin tamsybės palaikos, visokis suvaržymas, tvarka, perdėtinių klausimas, užduočių atlikimas!.. Griebkimės plunksnų, lipdykite eiles, parodykite kad ir mes ką galime, pragarsėkite kol laikas!..

Laikas, jau senai laikas visiems trubadarams, poetkaviams, eiliadirbiams, eilialipdžiams ir įvairių-įvairiausių rušių rašytojams, kurių veikalai tik pečiui tinka, susiprasti, negaišinti taip brangaus laiko, netrukdyti iš visų pusių darbų apkrautų redaktorių, neversti jų per ištisas valandas, kartais ilgiau beprasmių, bergždžių žodžių kruvų skaityti. Be to šiandieną visi rašymo įrankiai: popieris, pašėliai, plunksnos, rašalas žymiai pabrango. Bereikalo juos aikvojant padidinama išlaidos, tėvams, globėjams skriauda daroma, bet didžiausia skriauda daroma visuomenei. Poetizmu sergąs mokinys nemažą laiko dalį pašvenčia eilių kalimui lipdymui. Vaikštinėjimo, baldymosi, draugų lankymo, vakariavimo, svajojimų ir kitų-kitokių pramonėlių jis niekuomet nenuskriaus. Lekcijas laiko menkniekiu, joms skiria laiko likučius. Mokytojų aiškinimo retai teklauso, nes jis tik kunu it kaladėle ant jų dalyvauja, jo dvasia, mintis kaž-kur toli-toli skrajoja, ar apie dangiškus daiktus dumoja. Taip diena iš dienos laikas milžino žingsniais bėga ir dingsta amžinumos bedugnėn. Ateina jau senai laukiamoji iš mokyklos vergijos išsiliucsavimo valanda, toks tuščiagalvis eiliadirbys vargais-negalais gauna šioki tokį atestatą, atsiduria viešajame gyvenime. Visomis keturiomis griebiasi veikti, veikti ir veikti. Bet nabagas dideliai apsi-gauna, visame sutinka nepasisėkimą. Iš karto kaltina draugus. Tie įsitikrinę, kad su nedakeptu, skystapročiu filosofu nieko nepeš, pasišalina, atsitraukia nuo jo. Dabar žiauraus gyvenimo bangų lyg plunksna į visas puses metamas, sunkiai kentėdamas pamato, jog beširdis gyvenimas visai kitaip kvodžia-kainuoja, negu mokykloje, susipranta, pažįsta savo klaidą-kaltybę. Iš jo susopusios širdies veržiasi dejavimas. Viską

atiduotu, jei dar ant mokyklos suolo atsisėsti galėtu. Su didžiausia atida kiekvieną mokytojų žodį tēmytu, savo priedermes pamokas kuogeriausiai atliktu, nei vienos minutės laiko nebesugaišintu, tinkamai sunaudotu. Įsitikrina, kad mokinimosi dienos ne vergija, bet linksmiausias, laimingiausias laikas žmogaus gyvenime. Vienok jau pervėlu: „kas praėjo, nebegriš, kas pasėta, reikia piauti.“ Laikas negailestingas, jis yra beširdis. Minutė, valanda ar para praėjo ir jau niekados nebesugriš... Jei tą tinkamai sunaudojai, ką nors išmokai, padirbai, nuveikei, už tai turėsi gyvenime kada nors džiaugsmą ir gausų užmokesnį, jei tingėjai, žiopsojai, nenaudingai ją praleidai, sulauksi atsakančių pasekmių.

Žmogus yra sutvertas darbui. Jo darbas turi būti rimtas, sumaningas, naudingas. Tik sunkiai besidarbuodamas žmogus įgyja teisę tikrai gyventi ir gyvenimo gerybių ragauti. Kuo daugiau kas reikalauja, tuo daugiau turi ir pats duoti. Tas, kurs gyvena be darbo, visas savo įiegas darbui jam duotas užkasa žemėse, ar dirba tai, kas nereikia, visuomet jaučia neramumą, sąžinės graužimą, nepasitenkinimą. Žmonija turi pilną teisę iš kiekvieno reikalauti, kad dirbtu ir tai tą, ką privalo dirbti, nes už tai, ką mes iš visuomenės gauname, per visą amžių uoliausiai dirbdami jai atlyginti negalime. Visuomenę sudaro atskiri žmonės, todėl kiekvienas pilietis turi gerai, sąžiningai atlikti jam pavestusias priedermes. Kelių darbų sykiu žmogus kaip reikiant gerai padaryti negali. Norėdamas sąžiningai darbuoties, jis turi prašalinti visa, kas kenkia jo priedermių išpildymui. Mokinio, kaip visuomenės sąnario, pirmosios, tikrosios priedermės—tai lekcijos. Be to mokins mokslą eidamas visuomenei nieko dar neduoda, o iš jos neapsakomai daug ima. Todėl kad ateityje iš dalies galėtu atlyginti, privalo sąžiningai atlikti pavestąjį jam darbą—mokinies lekcijų, ir visa, kas gali sutrukdyti, kas reikalauja nemaža laiko gaišinimo, kaip šit įvairių laikraštelių išleidinėjimas, juose bendradarbiavimas, neišmintingas eilių lipdymas etc., privalo persikeisti vietomis, stoti „paskutinėj eilioj“, o lekcijos „pirmoj“. Visi eiliadirbiai, eilialipdžiai teprisimena sau Krilovo sakmę „Kvartetas“ ir gerai teįsideda galvosna lakštutės atsakymą, kad norint tapti muziku reikia turėti ypatingą dovaną-gabumą. Taigi ir norint būti poetu reikia juo gimti. Kas poetu negimė, nors visą pasaulio popierį priteptu, visus pašėlius sutrintu, visą rašalą išdažytu juo—neliks, nes „poetae nascuntur“.

Jeronimas Žemutis.

ROMANAS.

(Pabaiga).

Vakarėlis.

Vakarėlis šiuo syk visus patraukė, taip kad šokiams salė buvo gruste prigrusta, kaip silkių bačka. Vaikinių ir merginų buvo visokio plauko ir veido. Čia sukėsi vakaro liutas, vesdamas nesuskaitomą daugybę panelių. Panelėms jis buvo lyg sviestas. Neveltui buvo pavadintas „mergų karalius“. O kaipgi kitaip pavadinsi tą meilės didvyrį. Nors išviršaus buvo ir labai nekoks žmogelis, net truputį storžievis, bet jis turėjo savyje kaž kokią jiegą, kuri traukė prie jo širdis gražiosios lyties. Jei jis visas tas širdis sunertu ant virvės, tai turētu dideliausius karolius, kaip seniau ant jomarko budavo barankos sunertos. Čia kiekvienas gali įsitikrinti, jog po negražios išvaizdos gali būti didvyris.

Sale mergų karaliaus, štai eina Jautavičia. Jis nemažesnis didvyris už šį. Jo kojos turi gerą privalumą—palinkimą šokti, lyg turētu savy geležinių plunksnų. Liežuvis jo irgi „viršžmogiškas“—lengviai gali iš adatos priskaldyti vežimą. Neveltui jis yra panelių „salionų stabas“. Kiek jo turima pergalės meilėje, tai nei ant jaučio odos nesurašysi.

Štai ten toliau stovi Švėgžda. Tai idealis žmogus. Visi Lietuvos frantai gali imti iš jo pavyzdį. Konkurenciją dėvėjime rubų, vargiai kas su juo beišlaikytu. Tik pažvelgkit, ar kas turi tokią tužurką net su blizgančiais guzikais, ar kas turi tokį masivų retėžėlį ant krutinės, kuriuom drąsiai galite pakarti jautį, ar kas turi taip puikiai užverstus plaukus, ar kas turi tokius auliukus ant kojų. Bet jis ne vien iš viršaus yra modernus, jis ir prote toks pat. Dienos pažiūros—tai jo pažiūros, girdėjot tokią naujokišką teoriją, jau jis žino, ir net įsitikrinęs jos tikrumu. Bėda tik, tos pažiūros pas jį, kaip ir pati mada, nepastovios, ir todėl yr priėjęs išvadą, jog jam, frantų idealui, nebepřitinka flirtuoti su paprastomis mokinėmis, jau jis bando užmegsti santykius su mokytojomis.

O ten vėl kas? Gi garsusis mūsų Kazokas—muzikas, artistas, feministas, dailininkas ir t. t. ir t. t. Už merginas jis pasirengęs galvą guldyti. Jo prigimimas tai buti Napoleonu, nes jo komanda nuolat girdis vakarėliuose. Mat jis visuomet nuolatinis šokių režisierius. Užtat kitur jo napoleoniškumas, dėja, negali kuom nors apsireikšti. Kaip viduramžių menestrelis, jis su mandalina mėgsta trankyties pas merginas. Dar nebuvo

tokios gimnazistės, pas kurią nebutu atsilankęs ir užgriežęs gimnazisčių valsą. Merginų gražume buvo tikras gastronomas ir todėl paneles mainydavo sezonais. Pasirodys kokia gražesnė, tai ir nulekia su mandalina ir griežia „meilės valsą“, kol neišgriež ar skandalą, ar palankumą. Šiame sezone jo mylimoji yra apvalaveidė gimnazistė, apie kurią jau atsirado priežodis—tai „Kazoko gražuolė“.

O kas ten koridoriuje per kuopelė? Tai susirinko gimnazijos „moksliniukai“, gana garsūs mokinių padangėje savo „gudria ir gilia filosofija“, Retavičius, Stalius ir Skatikas. Užvis „moksliškesnis“ yra Retavičius, kurs laikoma „gimnazijos mokslavysčių“ šulu. Jo galva pripildyta teorijoms seniausiomis ir naujausiomis. Vienok Darvino mokslas mylimiausia tema. Jis jautė, kad jis yra originalas, ir išvisų jiegi stengėsi atrodyti kuoriginaliausias ir populiariausias. Jis atmesdavo viską, ir Dievą, ir sielą, ir Šv. Raštą, bytik jo vardas butu visų minimas. Mokslas, pažanga, tai buvo jo arkliukas, ant kurio jis jodinėdavo, kada panorėdavo. O vakarėlius jis todėl mėgo, kad tik daugiau mokinių klausytu jo „mokslišku“ pamokslų, kuriuos sakyti jis buvo didis mėgėjas. Bet kadangi į mokinius plačios įtekmes neturėjo, tai susitikęs su savo vienminčiais Staliu ir Skatiku filosofavo apie žmogaus uodegą. Be vaikinų, žinoma, netruko vakarėlyje ir merginų. Antai pasienyje mėto žaibus į visas puses Zosytė Mikolaitytė. Jos gražumo gal but pavydėtu pati Afrodita, ir nevienam poetui ir dailininkui duotu įkvėpimą jos apvalus veidelis, juodos akytės, raudoni skruosteliai, nors ir padažyti. Pas Zosę galima rasti kuną, dušios gal-gal patėmytumėt kur nors kampelyje susiritusios, jei su mikroskopu akyliai žiūrėsite, ir... ilirto. Ji gali flirtuoti visur ir su kuo nori. Jieškotojų jos širdelės tai nesutalpintum nei miesto teatre. Ir kas po jos kojų nebudavo? Ir jaunas mokins dar usų neturįs, ir senas žvirblis perėjęs per ugnį ir vandenį; ir jaunas žmogus jieškąs jaunos pačios, ir rustus kareivis, ir vedęs žmogus ir jos mokytojas. Syki, nežiurint į Zosės „magnetizmą“, vienas mokytojas išdrįso už matematiką pastatyti dvejukę (nors ir statė jai užsimerkęs, bijodamas, kad Zosės žvilgsnis neišplikytu akių) ir Zosė liko antriems metams. Zosė čia tikrai parodė savo talentą. Sekančioj klasėj aiškino tą patį dalyką kitas mokytojas, ir Zosės laimei, mažai prityręs Amuro vilionių. Zosė pradėjo atakuoti karštais žvilgsniais jį ant gatvės ir mokykloje. Išpra-džių mokytojas dar kratės kaip nuo musės, bet vėliaus krito kaipo Zosės auka. Rezultatas buvo tas, kad sekanti bertaini Zosė išlaikė puikiai kvotimus ir pasivijo savo buvusias

drauges. Tada auksinis Amuro tinklelis savaime pranyko ir nabagas mokytojas pasijuto besėdžias ant akmens vienas. Dar, saldžių svajonių apimtas, norėjo grįžti atgal prie Zosės, bet čia buvo sutiktas šaltu žvilgsniu ir liko... lyg šaltos vonios gavęs

Šale Zosės stovi Kaziukė, neišmatuojama glėbiu, bet budu labai panaši į Zosę, tik skirtumas tas, jog po jos kojomis budavo ne be skirtumo amžiaus ir profesijų, bet tik „autoritingi“ mokiniai ir mokytojai. Ant jos stuomens buvo arbuzas su akimis, bet akis tai kolesom, kolesom! Koketavime nerasime visoje gimnazijoje jai konkurentės. Jei kokia mergina nemoka koketuoti, tat patarkite pasimokinti pas Kaziukę, busit patenkinti. Toliaus sėdi Eglaitė—vaikščiojantis garderobas. Su laiku Paryžiaus modistės neišlaikys konkurencijos su Eglaitė ir kaip dabar stebisi Paryžiaus madomis, taip stebėsis Lietuvos madomis, ypač Eglaitės. Tai, žinoma, bus visam pasauliui žinomas Lietuvos vardas, ir sykiu Lietuvos civilizacija. Kiek dabartiniai mūsų veikėjai nesiners iš kailio, kad visus painformuoti apie Lietuvą, tiek neįstengs, kiek padarys viena tik Eglaitė. Užtat išanksto padėkokim jai. O kad ji tai padarys, tai bukit užtikrinti, nes ir dabar nėra dienos, kad neparodytu naujos mados. Bet jos toks privalumas, pakol apsiereiškia dar tik sekime Lietuvos chaikų. Reikia tikėtis, kad chaikos greit nustos autorito mūsų panelėms.

Kampe augštai iškėlęs galvą stovi mokytojas ponas Vijunas arba „abliativus absolutus“. Išvaizda jo iš pirmo žvilgsnio, įvaro baimės, nes jo usai stovi, kaip du kuolu viršun užriesti. Tai ženklina, jog kuolas arba dveigė pas Vijuną žurnale nuolat viešpatuoja. Krutinė išriesta, kaip naujos mados kалаkutui, kojos laibos, kaip šakaliai, akis, kaip angliai. Jo priedermė, tai „observacija“. Jis pilnai galėtu patarnauti reporteriu kokiam laikraštukui, nes stovėdamas kampe, tik tuom ir teužsiima. Jis yra mūsų Lietuvos išradėjas. Ir ko jis tik neišranda: atranda tokią naują laiką lietuvių veiksmazodžiuose, kurs mūsų filologams nei sapnuote nesisapnavo. Išranda naują tarmę lietuvių kalbai, tik visa bėda, kad nėra kas ją kalba. Bet visudidžiausias išradimas, tai nauja metoda paidagogijoje, kuri kur kas geresnė ir tobulesnė už visas ligi šiol žinomasias rytuose ir vakaruose. Pirmoj vietoj jis stato užgrudinimą. Naujai pastojusį mokinį jis apdengia kuolais, paskui peni dveigėmis, kol gale bertainio išves drebančia ranka tris su dviem minusais. Kas tokios ekzakucijos neišlaikydavo, tas nuolat budavo kandidatu į pataisas. Jo obalsiu buvo „zubrire“.

Nors iš viršaus jis ir yra baisus, bet per jo pamoką yra daugiau laisvės mokiniui. Jei nori išeiti—eik, nieks tavęs nesuturės; jei nenori atsakyti, kada iššaukia—lysk po suolu, ir tu nebebusi klasėje; atsakinėji, gali pasidėti sau viso pasaulio latynų vadovėlius ir nuskaityti; nenori mokyties, pasiimk kokią nors kitą knygą ir skaityk be baimės; nenori tuojaus atsakinėti, atestuok save naujai pastojusiu—įtikės.

Mokinių liežuviai pasakoja, jog „abliativus absolutus“ tiek pažangus, kad net korsetą nešioja. Syki keletą mokinių jo paltan prikišo rašalo butelių, kurie netoliese riogsojo. „Abliativus absolutus“ eidamas namon užsivilkė palatą ir pakėlęs aukštyn usus išėjo namon. Pakeliui prisivijo mokytoją Ziurkaitę ir kaipo mandagus kavalierius pradėjo malonią kalbą. Ši dirst į jo kišenių, iš kurių kyšojo kaklai butelių ir klausia:

— Ar tamsta vyną nešate?

— Kokį vyną?

— Ogi savo kišeniuose.

Profesorius išsiėmė bonkas ir nustebo.—A tai tie pie-menis padarė. Podlecai! Kiaulių ganyt! Chuliganai!

— Tamsta sugražinkite rašalą gimnazijai! užsipuolė Ziurkaitė.

— A, teisybė! ir nunešė atgal.

Kitame žaislų kambaryje krato kojas profesorius Šnekutis. Tai tipas, kurio nei su teleskopu visame pasaulyje nerasi; jis vertas įmerkti spiritan ir patalpinti muziejun. Tokios retenybės dar amžiai nematė. Jo gili filosofija stebintų visą pasaulį, jei ne tas karo laikas. Jis pirmas išvedė, jog jei lyja, tai šlapia, jei sninga, tai sniego yra. Be to jis yra garsus fizikas ir jo yra išleistas veikalas vardu:

FIZIKOS MAKSLAS

maszas diel paspalitu szuilioku

paraszitas par D-ra HUNDA,

o szemaitiszkai pilnai ir viernai perguldytas

par K. Sznekutszio.

Tik viena bėda, kad tos knygos išėjo tik vienas antgalvis, o turinio dar visuomenė nesusilaukė. O laukia net išsižiojus.

Čia su Švegžda flirtuoja Ziurkaitė, mokytoja kokios tik norit kalbos, bet daugiau mokytoja madų. Šiame vakarėlyje akmeninio amžiaus rubų praktiškumas ir ekonomiškumas buvo pilnai išrodytas, ir kiekvienas galėjo savo akimis įsitikrinti

jog rankovės moterims yra nereikalingas balastas, jog apikaklė veržia kaklą, jog galima apsieiti be jų. Tiesa, kunas buvo pridengtas šydeliu, permatomu labiau už stiklą, bet jis tik tarnavo turbūt nuo uodų ir bičių kad nesugeltu, nes nuo joėjo tokis kvapas, kurio nei vienos gėlės tiek stipraus neturi, turbūt visas flakonas odekolono buvo išlaistytas. Šokiai, tai budavo vienatinė jos „širdies patieka“ ir beabejonės, kurpius dėkojo Dievui, jog iš to turi nuolatinį pelną.

Vakarėlis pasitaikė kuolinksmiausias. Kelios dešimts kojų be perstojo maišės ir tiek pat dilo kurpių. Keliolika vaikiozų išsižioję taip, jog galėjai įžioti įmesti žieminį Aporkino obelį, rėkė laiškų numerius. Kitame kambaryje kelios dešimts vaikinių ir merginų įvairiose pozose, sėdėdami ant suolų, langų, grindų, stovėdami viduryje kambario pagal sieną, kampe, klupodami nusisukę ir atsisukę rašė laiškus, ir taip energiskai, jog šit vienam ir kitam net paišiukai lužta. Viešpatavo tylą, pertraukiama kartkartėmis „pačtorio“. Tada kelios dešimts rankų išsitiesia prie pačtoriaus su šauksmu: „man duok, man“ ir gavę, žingeidžiai skaito, kartais palinksmėję, o tankiausiai susiraukę, kaip devynios pėtnyčios. Štai vienur kitur rašinėja ir rašinėja nuolat slaptutes, nors negauna nieko atgal. Kartais pavaikštinėja po salę, prisirašo sau numerių ir vėl eina prie vietos ir toliau tęsia savo darbą. Tai „maklioriai“, tvėrėjai meilės. Daugelis išsimylėjusių porelių per vakarėlius turi būti dėkingi tiems atsiskyrėliams. Jų tik dėka gauni laiškelių nuo gražios „asabos“, kuri tave kviečia šokti. Nustebęs eini artyn, o ji irgi prie tavęs artinasi su tokia pat mina, na o iš to kas nors, jei tik norit, visada išeis. Tik, saugok Dieve, neparodykit to laiškelių tai asabai, nes ji tau parodys tavo atsiųstąjį laiškelių, kurio, kaip esi gimęs, dar nesi rašęs, ir jūs atsisveikinsite labai gerai. Jei šaltesni viens prie kito, kaip iki šiol buvote, o tankiaus išsibarę ir išsivadinę melagiais. Tokie tai amatninkai. Aleksiukas vaikštinėja iš vieno galo salės į kitą, lyg basį prarijęs. Kartkartėmis mēto žvilgsnį į duris. Kartais nekantriai sau po nosę subamba: „O kad tave Liucyt, taip ilgai!“ Kiekvieną įeinantį jis tēmija, ar neateina jo Liucė. Galop susilaukė ir pasižiūrėjęs į kišeninį veidroduką rengėsi prieiti, kaip štai pamatė Leoną bevedantį Liucę šokti. Išsykio jau buvo benoris pulti ir atimti iš jo, o paskui nusiramino ir suspaudė kumštis. Galop nuėjęs kambarin kitan ir pasiėmęs slaptukę pikta praniurnėjo: „Palauk, tu mane dvimušyje pažinsi, kaip vilioti kito paneles!“ Galop sumastęs, parašė: „Tu begėdis, šmikis, iclius, latras, vepelis, durnius. Jei tu nori būti geru vyru, po suktinio eik pasimušti

su manim už šuns budelės. Tikiuos išmušti tau dantis (dar pora cenzūros neleidžiamų išsireiškimų).

Aleksius Margelis № 173.

Ant vokio užrašė numerį Švilpio 33.

— Na, dabar aš jį pamokinsiu, griežė dantimis Margelis.

Mažas Rapoliukas ilgai žiūrėjo į šokius ir mąstė: „Tie didieji šoka, bet ir aš moku šokti, dėlko gi man nešokti. Bet su kuom šokti. Gal Micė moka. Ir priėjęs prie tokio pat didumo Micės, ištarė su pasididžiavimu: „Eik šokti, aš moku“. Micė padavė jam rankutę ir nedrąsiai ištarė: „Ar mumis nesumindys“. Ne, atsakė, aš juk tavo kavalierius, ne-leisiu! Ir pradėjo suktinį šokti stipriaus, negu visi kiti. Šokdamas jis mauė:

— Na, kuom aš nedidelis, aš irgi šoku, turiu tikrą panelę ir gražią, nevien dideli gali šokti... Po suktinio, nuvedęs kampe, užvis tamsiausiam tarė: Pabučiuok mane!

— Kam? paklausė ta.

— Visi dideli bučiuojas vaikai su mergaitėms. Micė nedrąsiai pabučiavo ir... pabėgo. Rapolukas pasididžiuodamas savo draugų pulke gyrės:

— Kad aš šokau, tai visi į mane žiūrėjo, po šokių jį mane pabučia-a-avo! Visi kiti klausė su pavydu ir vieni mąstė, kokią čia reikės jiems išvesti, o kiti apgailestavo, kad jie nemoka šokti ir negali šokti, kaip dideli, ir bučiuoties...

— Na, kaip tau einas?—užklausė Jonas Torta Petro Lyno,—ar daug sukliopėjai?

— Nieko sau, o tu?

— Juokai ir pikta. Bandžiau kliopėti Kiaurinį su Anyte.

— Na ir kas?

— Nepergerai nusisekė. Abudu mane gerokai iškoliojo gana riebiais komplimentais...

— Ar žinai ha-ha-ha, aš manau reikia Svainį su Stasiune...

— Valio. O koks numeris Kaziukės?

— Šimts vienuoliktas. Ar, kliopėjai?

— Zinoma.

Kaip tik Torta pasišalino, Petras sarkastiškai sumurmėjo: „O ką, tu kitiems laimę suteiki, o pats nei nenori paragauti tos saldybės“. Išėmęs dvi slaptuki, ant vienos parašė:

Ką tamsta manot apie moterų klausimą. № 71 (Mikolaitytės numeris).

Ant vokelio užrašė № 29 (Tortos №).

O ant kitos pusės:

Oi tu gražioji, ar tu turi akmeninę širdį? Kodel aš

toks pabalęs, kodel raukšlės nenuėina nuo mano kaktos, kodel aš niekad neramus, kodel iš mano krutinės nuolat išsiveržia dusavimas? Tai vis iš tavęs, gražioji. Pasigailėk manęs, neatstumk mano vilties, nes aš, aš tave myliu. № 99.

O ant vokelio užrašė № 71.

Tie dvi slaptuki padavė krason.

Netrukus Torta gavo laiškeli. Iš pradžių pamanė, kad tai Lyno paklausimas. Ir todėl pradėjo galvoti, kaip gudriaus atsakyti. Galop sugalvojo ir parašė:

— Aš manau, jog reikia vykdyti moterų socializaciją. Tada tamsta liksit mano. № 99.

Manydamas, jog Lynas turi № 71, jis tokį užrašė ir pasiuntė, trindamas rankas, kad sugalvojo gerą atsakymą. Kaipgi nustebo gavęs gerų koliojimų iš Lucės. Norėdamas įsitikrinti, ar tikrai užrašė Lynas savo numerį, jis pamatė, jog buvo budriai apgautas ir kažkaip įsitikrino, jo № 71 yra Zosės Mikolaitytės. Čia jau tvojo sau per galvą, kaltindamas save, kam davė save taip lengvai numauti. Supykęs, pribėgo prie Lyno ir rodydamas paklausimą apie moterų klausimą užklausė:

— Tu, tai parašei, tu, tu, tu?

— Ne; klausyk, atsakė ramiai Liudas, aš nerašiau, tai rašė № 71, tai Mikolaitytė.

— Tikrai tu nerašei?

— Na, aš tau sakau, kad nerašiau.

Torta nepatenkintas norėjo prieiti atsiprašyti Mikolaitytės, bet bijodamas, kad ji jo neiškoliotu viešai, nutarė einant namon pasiaiškinti.

*

*

*

Suktiniui pasibaigus Leonas gavo grąsinantį laišką iš Margelio. Nors Margelio ir nebuvo ko bijoties, bet įniršęs žmogus viską gali padaryti, taigi truputiuką užsimastė. Prie jo priėjo Alfonsas Baikštys.

— Kągi, nesiseka? ironiškai užklausė jis Leono.

— Taip pat, kaip ir tau, tokiu pat tonu atsakė Švilpius. Jo žvilgsnys krito ant Baikščio numerio 133.

— Na, pamatysim, katras kuriam išdaužysim dantis pamanė sau Leonas, ir prie 33 iš kairės pridėjo 1, tokiu būdu išėjo 133. Tokį slaptuką padavė pačtoriui.

Baikštys išsyk nusistebo gavęs nei iš šio, nei iš to tokį laiškeli. Bet koliojimai jį išvedė iš kantrybės ir jis netrukus nuėjo ties šuns budele padaužyti Margelio „mozierių.“

Leonas turėjo už kažką atkeršyti Kazokui. Todel, kaip tik užgriežė valsą, Leonas pakvietė „Kazoko gražiąją“ šokti. Ji su mielu noru išėjo, nes nuolatinis meilavimos savojo jai jau nusibodo, o Švilpius toks vikrus vaikinąs. Kazokas šoko atimti savo gražiąją, bet jau ji valsiravo, o Kazoko pastangos tai tik patarnavo juokams aplinkinių. Truputį sugėdintas Kazokas šoko jieškoti sau poros, bet ant nelaimės, visos, kurios bent kiek gerai mokėjo šokti, jau drožė valsą.

Galų gale Kazokas surado sau antraklasę mokinę ir šoko tvarkyti valso figuras. Bet su ta pora Kazokas nelaimėjo. Ji pasirodė beturinti dramblio graciją, ir vieton šokti, tik kilnojo tai vieną, tai kitą koją.

Dvimušis.

Margelis seniai jau laukė prie šuns budelės savo priešininko. Jis suskubo surukyti visą skrynutę paperosų, o Leono dar vis nebuvo.

— Baikštus, sumurmėjo gana balsiai Margelis ir lyg patenkintas, jog ištikrųjų Švilpius yra „padlec“, kad tokį prašmatnumą daro.

— Taip, aš esu, netikėtai iš tamsumos tarė jau atėjęs Baikštys. Margelis net kruptelėjo.—Aš esu, šunskumpi, ar lauki manęs. Nu raityk rankoves ir į bokšą!

Margelis pažino balsą augaloto stipraus Baikščio, ir iš baimės jam dušėlė susitraukė ir sulindo į kulnį. Jis niekaip nesuprato, kaip tai Baikštys nori su juom mušties.

— Kam, už ką?—pratarė jis.

— Kamgi pakviete, ir pašvietęs degtuku parodė Margeliui jo laišką,—tavo raštas?

— Mano, tik ne tau rašytas.

— O aš gavau. Ee, tu, matau, tik moki bauginties ir kviesti mušties, o mušties nenori. Niekai, neapgausi. Aš tau duodu pirmą syk pulti, na pradėk!

— Aš tavęs nekviečiau, bandė atsisakyti Margelis.

— Juokauji, pradėk. O jei nepradėsi, tai aš pradėsiu.

Margeliui puolė mintis bėgti, bet tuoj ją atmetė. Drebančioms rankoms mušė jis Baikščini į pilvą, kaip į pagalvę. Baikštys atžagaria ranką kad žėrė tamsumoj per makaulę, tik Margelis pajuto, kad jo galvoje žemės drebėjimas ir jis krito nosim arti sutręstą žemę.

— Na pažįsti dabar bokšą,—ironiškai užklausė Baikštys.—O gal dar pilnai neapsipažinai, kelkis supažindinsiu!

Bet Margelis nieko negirdėjo.

Barštys valandėlę palaukęs ir pasišvietęs pažiūrėjo ar dar Margelis gyvas ir nuėjo vakarėlin.

Margelis tik jautė, jog jo galvoje kažkas linus mina. Po valandėlei atsikėlė ir svyruodamas nuėjo vakarėlio link. Beeidamas pajuto, jog iš jo nosies teka kažkas šilta ir suprato, kad tai kraujas. Suradęs vandenį, vos-nevos sustabdė ir nuėjo prie savo Liucytės. — „Nukentėjau del panelės“, ir jis pamanė, jog jau tapo tikrai romano „gerojus“, nes buvo skaitęs, jog gerojus butinai turi del panelės nukentėti. Ir jautės, jog kaskart daros panašesniu į tuos išskaitytus gerojus.

Šokiai.

Galop Lynui nusibodo nuolatinis „makliavojimas“ ir sekančiame suktinyje jis pritvėręs vieną gimnazistę leidos šokti suktinį. Petras taip artistišškai šoko, jog galima pasakyti, kad ikišioliai dar niekas taip suktinio nešokdavo, ir mes turime pilną teisę pripažinti Lynui begemoto graciją. Jei butu skiriamas prizas—bulbinis medalis, tai jau jis, be abejonės, butu tekęs Petrui Lynui. Jis padarė keletą išradimų suktinyje, tai yra vieton, kad trepsėti, užtenka pakilnoti sulig takto kinkas, kur reikia pašokti priekin, užtenka padaryti kelius žingsnius, ir, galop, kur reikia apsisukti, tai galima pavartoti „krugom“. Be to dar išrado, jog savo panelę reikia laikyti kuostipriau prispaudus prie savęs, tik talijos tik-tik neilaužti. Jei kas nori arčiau prie savęs jausti panelę, tai tiktai tenaudojas Lyno išradimu. Šokdamas Petras žvalgė ir matyti buvo, jog savo patobulintu, artistišku suktiniu begalo patenkintas.

Profesorius Vijunas stovėjo ties durimis, nuolat kilnodamas kojas, bijodamas, kad neužmintu, tai paskui nei į kumus neprašys. Jam nemaž nedavė ramumo įvairios-įvairiausios slaptukės, kurios plaukdavo pas jį dešimtimis. Ant vienos buvo nupieštas kybantis už usų pakabintas vyras. Apačioje buvo užrašyta: „Abliativus absoliutus“. „Hm“, tarė sau profesorius, „ar čia koks rebusas, ar ką? Reiks kitiems parodyti“. Ant kitos buvo nupieštas liesas ilgakojis žmogus, o apačioje buvo parašyta: Pažangus „abliativus absolutus“. Trečioji slaptukė buvo saldi. „Mielas učiteliau! Tavo veidelis mums gimnazistėms begalo meilus. Mes gimnazistės labai esame išimylėję į tavo usus, bet užvis labiau aš tave myliu. Neatmesk mano vilties, neskaityk mano meilę už nieką, ateik ties šuliniu, ten pasikalbėsime.“

Tave mylinti

Liza Niekaitė.

Profesorius tik augščiau pasuko usus ir rusčiai pramurmėjo: „Et kad užmiršau usams šiandien uždėti „deržatelius“, butu išrodę statesni“, ir nuėjo ties šuliniu. Bet ten ar tai koja pasipainiojo, ar tyčia kažkas pastumė, jog profesorius išsitiesė ant drėgnos žemės, palikdamas savo fotografiją. Sušaukęs visus „čiortus“ profesorius atsikėlė ir nuėjęs į salę jau nebežiūrėjo nei į vieną slaptukę, tik kampe stovėdamas observavo šokančius.

Jarašunas, fabrikantas meilės laiškelių ponui profesoriui, tik trynė rankas ir priėjęs prie profesoriaus užvedė kalbą išpradžių apie sunkumą lotynų sintaksės, paskum apie lietuvių gramatiką, paskum apie profesoriaus metodą mokymo, paskum apie vakarėlį ir galop apie šokius. Visupirma sužinojo, koki šoki mėgsta profesorius, o paskum pradėjo klausinėti ir kurstyti šokti. Galop sukurstė, ir profesorius išvedė šokti vieną panelę, tolygią jam pačiam. Bet prie išradimų profesoriaus Vijuno dar prisidėjo vienas išradimas — naujas valsas. Tiktai išmokti jį yra kur kas sunkiau. Visupirmu nevisiems pasiseka išlaikyti štyvas kojas, kaip baslius, kaip laiko pats išradėjas. Paskum niekas negalėjo laikyties nuolatiniame galvos kratyme taktan ir usų kratyme, ypač tiems, kurie dar usų neturėjo. Toliaus, niekas negalėjo taip artistškai kraipyti akeles, kaip kraipė pats išradėjas.

Po šokio jam pasipylė iš įvairių pusių pasveikinimai ir padėkojimai už išradimą naujo valso, kaip žodžiais, taip ir slaptukėmis. Net syki gavo konvertą gana sunkų, o kad praplėšė, tai atrado obelinį medalį, kurį profesorius be ceremonijų, nepabandęs užsidėti ant savo švarko, ir pažiūrėti, ar gražiai išrodys, išmetė pro langą.

Šis profesorius tikrai dabar nėra sulig savo pašaukimo, tuo visi dabar įsitikrino. Jo pašaukimas yra, tai šokių mokytojum būti. Dabar, budamas kitokio amato, turi savo talentą užmesti ir todėl iš jo pasaulis vos-nevos susilaukė tik vieno valso.

Užskambino suktinį. Retavičiui su draugais galop nusibodo bekalbėtis, ir jis norėjo dar su kuom pasikalbėti, kuris dar nepažįsta jo mokslo. Priėjęs prie Kaziukės, apsitrynęs užvedė kalbą.

— Nu, kaip tamstai patinka vakarėlis, kodel nešokate?— gudriai jis užklausė.

— Vidutiniai, atsakė Kaziukė, kraipydama galvutę, o kaip tamstai?

— Taip pat. Dar but niekas, kad tik maža šokančių.

— Eism tad mudu... Kodel tamsta nešokate?—tiesiai užklausė Kaziukė.

— Hm, hm, pratarė susimaišęs Retavičia. Jis nemaž nesitikėjo tokios kalbos krypsnio. Jis gerai nemokėjo šokti, tai kaip pasakys visi, pamatę, kad jis taip blogai šoka. Jo „autoritatė“ augštai dabar iškilusi, nukris, ir net bus pajuokta visiems. Bėgti — sumanė jis.

— Kad jau mane iššaukė, tik manoji dama dar neatėjo, truputį neitikrinančiai ištare jis.

Tuo tarpu prie Kaziukės prišoko Jautavičia ir pakvietė šokti. Retavičia atsikvėpė pilna krutine. Čia pailsusi nuo suktinio, atsisėdo prie lango Karolytė su Švegžda. Retavičia priėjęs pasisveikino ir, žinoma, užvedė kalbą apie vakarėlį ir šokius. Norėdamas pasirodyt originaliu, jis išdavė šokiams tokį „pilotišką“ nusprendimą:

— Šokiai,—tare jis, tėmydamas, koki įspudį padarys jo nusprendimas, — tai žmonių veislės žengimas atgal į primitivišką stovį. Pas laukinius žmones matome šokius, kada jie gerame upe arba nudžiuginti kuom nors. Jei dabar žmonės taip su entuziazmu šoka, tai išrodymas, kad jie dar nėra pilnai išsivystę. Ir jaunas šuniukas, ypač beždžionės jaučia reikalą pažaisti, ir tą mes matome, jog šoka taktan.

Įspudžio padarė nemenko savo „moksliškais“ išrodymais. Vienok tuojau priėjęs prie nešokančio Marteikos pradėjo visai kitaip:

— Kodel tamsta nešokate?

— Aš priešas šokių, atsakė šis.

— Tai ir priešas civilizacijos. Visos dabar kulturingos tautos turi knodaugiaus šokių, ir juo tauta labiau subrendusi, tuo labiau šoka. O paimsime tautą, pavyzdžiui eskimosus, jie neturi šokių, užtat ir yra nelabai išsivysčiusi. O šokuose kiek gracijos, kiek dailės...

Ir čia buvo įspudis padarytas „vispusiškai išsilavinusio žmogaus“. Apsiniaukęs upas pralinks mėjo ir, kuone šokinėdamas, tare sau:

— Molodiec, Retavičia, dar tik tu taip apsisuk ir tavo tikslas pasiektas!

Pertrukeyje vakarėlio liutai susirinkę kalbėjos apie meilės taktiką. Vienas tvirtino:

— Aš manau, kad tokį panelės myli, kurs visur joms pataikauja, viską pildo, ką jos nori.

— Niekai, perkirto Jautavičia, mergos myli tiktai drąsu. Juk vyriškumas yra tame, kad buti drąsiam. Jei myli mergą, nelauk, kol tave pakvies į „rendez-vaus“, ne, bet pats

kviesk ir geriaus stačiai eik, kalbėk, aš tave myliu, ir po visam!

— Bet, panelės myli, kad atrodytumei džentelmenas, visame mandagus, ir reikia turėti šiek tiek gražumo... — pridurė Baikštys.

— Niekai,—atsiliepė kažkas,—nereikia jokio mandagumo. Mandagumas reikalingas tik mergoms. Kuo busi storžieviškesnis, tuo labiau patiksi mergoms. Jei iš tavo priežasties kartais koki merga ir apsiverks, bet mokėk prilysti ir bus dar tvirtesnė meilė.

Visi nusikvatojo, o Baikštys pasigyrė:

— Į mane visos mergos išsimylėjusios, tik aš jomis „prenebrėgaju“. Ar žinot, pridurė jis paslaptinai, Valytė yra išsimylėjusi į mane iki ausų. Žiurėkit koki laiškeli man parašė. Ir išsiėmęs parodė gana tvirtu raštu parašytą laiškeli.

Svainys, netoli buvęs, pamatęs tokį laiškeli išsykio sujudė, paskun išsiėmęs iš kišenės kitą laiškeli, parodė visiems.

— Žiurėkit, ar ne tie patys žodžiai ir tas pats raštas.

Visi sužiuro. Pasirodo slaptukės Švilpiui ir Svainiui buvo netik popieriaus, bet ir raidėmis su turiniu panašios, kaip du lašai vandens.

— Ne, čia jau fabrikantų darbas, — pradėjo juokties Baikštys.

Švilpius pasikąsęs pakaušį gailėjos, jog tas meilės laiškelis padarytas tyčia, o Svainys pamanė:

— Na, nors čia dalykas ir pabrikuotas, bet gerai su-pabrikuotas. Stasiunė prie manęs nėra visai bešališka ir šian-dien aš palydėsiu ją.

Tuotarpu sugriežė valsą ir mūsų „meilės veikėjai“ pradėjo jieskoti porų.

O Margelis kaip pritvėrė, taip ir nebepaleidė Liucytės.

„Gerojus“.

Vakarėlis pasibaigė. Margelis, žinoma, lydėjo Liucytę ir papasakojo kelyje apie dvimušį, žinoma nutylėjęs, jog Baikštys nukriušė jam nosį. Liucė to ir laukė. Ji svajojo, jog jos mylimas dėl jos mušis, o čia ištikrųjų jos svajonės pildosi. Kiekvienoje minutėje vis tikrinos, jog jos išrinktasis ir yra Margelis. Todėl priėjusi prie namų, ji pakvietė Margelį pas save. Nors Margelis gyrės, jog drąsiai mušėsi su Baikščiu, vienok balsiai paabėjojo, ar negaus iš tos raganos gaspadinės dar didesnės pirties, negu anuokart. Liucė nuramino viltimi, jog gaspadinė jau miega, nes jau buvo 12 valanda.

— Tyliai, tyliai, ragino Liucė, lipdama per laiptas, kad neišgirstu gaspadinė. Margelis, kad galėtu tyliaus eiti, net nusimovė batelius. Kada užlipė ir prie mėnulio šviesos Liucė vilkosi palta, išgirdo sunkius žingsnius. Gaspadinė, kuone sušuko Margelis, kratydamas kailį. Perspektyva businčios ilgos pirties jam pasirodė niekiek nemaloni, ir jis, nepagalvojęs, kad gali kur nors pasislėpti geriaus, pradarė langą ir nepamastęs, jog krisdamas, gali pavirsti į tešlą, pražergė pro langą, ir įsikabinęs į stogą rina pradėjo leisties žemėn, kaip tik laiku, nes pasimatė lange šviesą ir senas balsas suriko: „Kam panelė laikot langą atvirą, visa šilima išeis“. Pirm to jis juto, kad Liucė kažką išmetė. Leisdamos greičiau, jis nepajuto, kaip jo kelnės užkliuvo už baslio, o kada jis šoko ant trotuaro, tik pajuto, kad jo kinką kas-kas suveržė ir pasigirdo trrrrkšt. Nusileidęs jis pamatė, jog savo sunkenybe perplėšė kelnių kinką nuo apačios iki juosmens. Margelis dabar nežinojo, ar džiaugties, kad pasisekė pabėgti, ar verksti, kad sudraskė kelnės. Dar atsiminė, kad jis kepurę su batais paliko, bet apsižiūrėjęs, jis pajuto vandens lugne kažką kieta, kurs pasirodė esąs jo batas. Jieškodamas antro, bato jis atrado savo kepurę, kurią užsidėjęs ant galvos pajuto, jog už apykaklės teka, nes kepurė buvo šlapia, suradęs savo antrą batą, jis atsisėdo ir apsiavęs nuleidęs nosį ėjo namon. Pakelyje susitiko savo klasės draugus, kurie, turbūt palydėję paneles, gryžo į namus. Vargšas vos nesusikulė su jais nosimis ir pažinęs savo draugus, bijodamas, kad jo nepažintu, pasileido bėgti. Tiems pasirodė keista, kad kažkas nuo jų bėga ir jie pasipustę kulnus pradėjo vyties, sakydami: „Vagis, vagis“.

Tuotarpu Aleksiukas išgastyje kartodamas sau „prapuoliau, prapuoliau“, pribėgo prie vienu vartų, bet šie buvo uždaryti, bėgo prie kitų ir šie buvo uždaryti. Beskrabindamas jų, sugaišo ir vienas iš vejančiųjų nutvėrė jį už apykaklės. Margelis kad spirs į pilvą vejikui, tas savaitojo ir pervirto, o ant jo kitas ir trečias užvirto. Pasiliuosavęs, kad šoks per tvorą, šast ir užsikabino ant tvoros galo jo bliuzka. Dabar pasijuto, besąs nesvietiškame padėjime, pamautas ant tvoros. Jau juto, kad užpakalyje siekia jį sugriebti. Davęs iš viso vieko kojomis į tvorą, nulaužė mieto galą ir pasijuto badas nose mėšlą jau kitoj pusėj tvoros, mokiniai už tvoros tuotarpu tarėsi, ar vyties toliaus, ar palikti.

Aleksiukas pasišokęs apsižiūrėjo, ką persekiotojai daro ir vėl pradėjo bėgti. Bebėgdamas per kiemą, jis pabudino šunį, kuris užuodęs svetimu žmogų, pradėjo lodamas ginties. Margelis šoko ant vienos tvoros, bet buvo peraugšta; šoko ant kitos,

bet pasijuto, kad jo koją žniakt kažkas lyg replėms suspaudė ir jis pasijuto begulįs ties tvora, o jo kinką bečiepįjas šuo. Margelis uždrožė su kumštīm šuniui per galvą ir įsikabinęs jau buvo belipąs per tvorą, bet pajuto, kad šuo įsikabino užpakalyje į kelnes. Besigindamas, Margelis gerai pasispyrė, šuo tik išplėšė gabalą kelnių ir pasiliko šiapus tvoros, o Margelis jau buvo anapus. Aleksiukas prisiminė tą sapną, kuriame sapnavo, jog į jo koją čiepija šuo.

Atsitiko, kas buvo lemta, ir čia Margelis norėjo padeklanuoti „Del mieliausios aš savo gyvastį...“ bet išgirdo storu balsu: „Kas čia“.

Margelis spruko šalin ir netrukus pasigirdo šauksmas: „Vagis, vagis, gaudykite!“

Buti sugautam tokiame pavydale Margeliui nemaž nesinorėjo, taigi dar perbėgęs keletą kiemų ir peršokęs keletą tvorų, išsoko ties savo namais. Bet kas čia daryti? Margeliui buvo nesmagu pasirodyti tokiame pavydale draugams, o tai bus reikalinga, jei jis eis pro duris. Bet čia laimė buvo Margelio pusei, nes langas nebuvo užkabintas ir netrukus jis atsidadurė vidui. Laimei, draugai jau miegojo ir jis išpatylių pradėjo žiurėti, užsidegęs žvakę, žygio rezultatus. Kinka pasirodė giliai įčiepyta, nes kraujo buvo pribėgęs pilnas batas. Išsyk šunį jis siuntė po visais velniais, o paskum prisiminė, jog romano gerojus turi butinai kentėti del mylimos, tai sukanęs dantis pradėjoraišioti žaizdą, tam tikslui nuplėšęs rankovę marškiniams. Apžiūrėjęs batus pamatė, jog vieno visas padas nuplyšęs, o kito nukritusi korka. Paskui žiurėdamas kelnes pamatė, jog jas telieka parduoti skarmalninkui. „Naujas kelnes suplėšiau et kad...“, bet čia prisiminė, jog gerojui nepri-tinka rugoti ant nesmagumų, gautų del panelės.

Eidamas gulti, prisiminė viduramžių menestreliaus ir jam pasinorėjo sustatyti dainą apie mylimąją ir apie savo žygius. Pasiėmęs plunksną jis pradėjo:

Saulelė leidžias, mėnuo netoli,
O išeik, išeik, mano mylimoji.

Pirmos dvi eilutė jam išėjo kaip iš pypkės ir pradėjo kitas dvi:

Jau daugel laiko kaip tavęs jau laukiu,
O iš nuliudimo tavo langan žiuriu.

— O kaip man sekas eilės rašyti, apsidžiaugė Margelis. Aš, be abejonės, busiu poetas ir mano pavardę visa Lietuva garbins.

Tas teisybė, jei poetas isimylėjęs nori eiles rašyti, tai jam visada sekas, nes meilė duoda įkvėpimą. O man seniau, kiek bekaldavau, eilės kaip neišeidavo, taip neišeidavo. O dabar pačios eina, tik spėk rašyti... O!—Ir Aleksiukas jautės tikrų tikriausiu romano gerojum. Ir dėl panelės kenčia ir rašo jos garbei eiles. Ir čia prisiminė kitus savo draugus. „Kas jie, vabalėliai prieš mane, dulkės. Ziurėkit—aš romano gerojus...“ suriko jis užsimiršęs ant viso kambario, jog jo draugai sukilo.

Julius Kalinauskas pasikėlęs juokais paklausė mostaguojančio Margelio: „Ką, ar nuo fronto pargrižai, kas tau peršovė kinką?“

Margelis iš didvyrių augštybės nupuolė į paprastų miruolių eiles, taigi tuoj užputė šviesą, bet dar išdydžiai tarė: „Ką jūs, vabalėliai, išmanot, jūs visi niekai prieš mane, jūs, vabalėliai!“

— Aš matau, kad tu kandidatas Vileikon. Tu turi didybės maniją, iš ko tu toks didelis išaugai, nesiliovė Julius.

— Ha-ha-ha-ha, pasileidė visas bendrabutis juokais ir visi sukilo.—Ką jūs ten išmanot?—vis dar paniekinančiai ištarė Margelis.

— Oho, kur išminčius! Kas tau to proto suteikė, gal Baikštys, idurė Julius, žinodamas atsitikimą su Baikščiu.

— Durnius, praniurzgėjo Aleksiukas.

— Nu, tokiam galvočiui tik tinka, kaip tik geležiniai marškiniai ir keturkampė kamera! vis erzino Julius.

— Tylėk, sudaužysiu mozierių, užriko įniršęs Margelis.

— Nu, daužyk, daužyk, tik pirma nepamirški pasišaukti šv. Liucę pagalbon.

— Dėl Liucės? Ką tu turi dėl mano Liucės, jei išdrįsi ką nors dar pasakyti, tai....!

— Aš pasakysiu, kad tavo Liucė tik patemplupė, striukanosė, lėlė.

— Mušties! grieždamas dantis suriko Margelis.

— Mušties! Margelio tonu suriko Julius.

Česlovni Averkui labai norėjos miegoti, bet jam nedavė ramumo ginčai.

— Vyrai, ką jūs čia siuntate naktį, neduodate miegoti, Eikit gulti, aš noriu miego, tarė jis.

— Jūs turit užmokėti savo kranjui už ižeidimą mano mylimos! rėkė „didvyriškai“ Margelis. Česlovas tarė sau: „Palauk, aš tave numaldysiu, kranjo norą užgesysiu“. Ir sugriebęs kampe stovintį kibirą vandens burnai prausti, pliakšt, ir išliejo visą ant Margelio galvos.

— Brr-r-r-r, nusipurkštė Margelis, gavęs šaltą vonią. Išsyk jam prapuolė noras besimušti ir besiginčyti. Paskum jam pasidarė šalta ir jis skubinau palindo po antklode.

Visi kiti atsigulė juokdamies iš Aleksiuko krikšto.

Margelis greit užmigo ir nebesapnavo jokių sapnų.

„Rendez-vous“.

Nuo to laiko Margelis liko nuolatinis Liucės kavalierius. Gimnazijoj per permainas, žiurėk kur buvęs, kur nebuvęs, jau jis prie Liucės; liuoslaikyje, žiurėk ir vaikštinėja ties Liucės langais ir pasirodžius lange veideliui Liucės, štai ir šiunčia bučkį. Vos tik pamatys, kad gaspadinė Liucės išeina, štai jis ir pas Liucę. Jei netyčia pareidavo gaspadinė, jis tuoj po lovos ir tupėdavo, kol tik sutemdavo, tada tyliai, kaip katinas iščiauždavo. Syki Liucė buvo kažkur išėjusi, kada gaspadinės nebuvo namie. Margelis laukė kantriai Liucės ir pasibrazdinus kažkam, pamanė kad tai pareina Liucė. Pasirodė, parėjusi gaspadinė, ir pamačiusi Margeliuką, sugriebė nuo plytos petelnę ir pradėjo varyti lauk. Margelis bėgo jau per laiptus, bet gaspadinė isikarščiavus, kad svies jam petelne, ji kliuvo į kojas ir skaudžiai sumušė, jog Margeliukas su visa petelne trilinkas nudardėjo.

Nauja programa kine, ir ten lauk Margelį su Liucyte, net pirmoje vietoje. Bažnyčioj Margelis visad meldėsi atsisukęs, kur jo Liucė buvo. O šiaip kapuose by kokiam laike paregėsi porelę, kuri drąsiai, net nelenda į krumus, pamačius svetimus žmones, vaikštinėja susikabinę. Visiems apie juos kalba buvo ant liežuvio. Kur tik du-tris sueina, štai ir kalba apie Liucytės su Aleksiuku meilę. Net priežodis atsirado: „Myli, kaip Margelis Raulytę“. Bet kaip vienam, taip ir antram tos kalbos suteikdavo tik „unarą“. „Aha“, sakė Margelis, jūs tik slapčia mylit, o aš viešai!

Bet vienas dalykas vis blogėjo. Žurnale laipsniai nuolat vis traukės ir traukės, kol teliko vieni kuolai ir dveigės. Bet tai nedrumzdė jūdviejų laimės, o jau jiedu skaitė mokslą tik XX amžiaus prietarais.

— Kad ne tas mokslas, mąstė Margelis, imčiau ir apsi-
vesčiau!

— O kad ne tas mokslas, tai seniai buč sužieduotinę Aleksiuko, mąstė tankiai Raulyte.

Vieną syki, kaip ir visada, Margelis su Raulyte buvo ant kapų. Tadien jie buvo labiaus meilingesni už visus kartus: Pasišalinę nuo viso pasaulio sėdėjo ant suolo ties Liucytės

dėdės kapo ir burkavo, kaip karveliai ant stogo. Galop jų lupelės susivienijo į ilgą-ilgą bučkį. Bet iš šalies staigiai pasigirdo storas balsas: „Ar tu čia Liuce?“ Liucė pašoko ir nutirpo—prieš ją stovėjo jos tėvas. Margelis pasikėlė ir pamatė usuotą vyrą, kurs žiūrėjo tai į Margelį, tai į Liucytę, iš rustybės net pamėlynavęs.

Pasirodo Raulytės tėvas, atvažiavęs ir neradęs Liucytės, lyg tyčia, nuėjo aplankyti brolio kapą, kur užėjo ant porelės.

— Eisim, Liuce, namon, tarė tėvas. O tu, chalujau, prapulk iš mano akių. Aš tau pasakysiu načalninkams, aš tau parodysiu...! ir iš rustybės net sudrebėjo.

Margelis dar sykį pažvelgė į Liucę, kurios akis jau meilės nebereiškė, bet kažką panašų į neapykantą, ir nei neatsiveikines... pabėgo, tarytum, jam kas nors išperė kailį!

— Eisim, Liuce, šaltai pratarė tėvas.

Epilogas.

Ant rytojans pasklydo žinia, jog Liucė Raulyte išsiėmė poperius ir išvažiavo mokyties kitan miestan. Ta žinia nelabai nustebino Margelį, nes iš tokio epizodo galima buvo visko laukti, jau jis ir dabar pradrebėjo visą naktį, bijodamas, kad ištiesų senis Raulas nepaskųstu mokytojams, ir ta naktis tiek jam prablaivė protą, kad pamatė visas puses savo romano. Meilės upas kažkur dingo ir prasidėjo rodyties antroji medalio pusė. Visų pirma jam romanas padarė džiova kišenėje. O čia kelnes naujas siuk, batus lopyk. O čia kuolas ant kuolo, galas bertanio, nors tu žmogus ir pasiusk.

Mieste pasipylė šnekos ir spėliojimai, ir nemaža darbo turėjo liežuvių malėjai. Nuolat išmėtinėdavo Margeliui, kam jis paliekas be globos savo „pačią“, gąsdino, jog Raulytė į kitą kitur išimylės ir užmirš jį ir t. t. Bet Margelis ant visko tik ranka mojo. Merginos pradėjo persekioti jį ostrakizmu, mat suuodė apie „rendez-vous“ ant kapų, ir tvirtino, jog čia visame vienas Margelis kaltas. Žinoma, paslaptis neužsiliko pas paneles ir vėl išnaujo pradėjo gromuliuoti Margelį ir Liucytę. Bet Margelis nebojo, tik kasė galvą, kaip čia pagerinus laipsnius, kad tokie blogi.

* *
Kaip atrodė kitiems toks romanas? Gi netruko tokių, kurie pavadino Margelį „molodiec'u“ ir patį žiurinėjo, kur sumezgus panašų „romančiką“. Argi ne garbė buti Don-Zuanu?

Buivydis.

GANA TŲ DEJONIŲ.

Gana tų dejonų, gana tų verksmų,
Gana aimanavom išbale!

Šia, vyrai, į burį su meile, džiaugsmu
Pirmyn už tėvynę į kelią!

Ei, kelkim tėvynę darbais išminties

Išmokę ir vargt ir kentėti,

Apveizda Augščiausia mums ranką išties;

Tikt, broliai, pradėkim krutėti!

Nuliudusias širdis paguoskim vilčia,

Atmerkiam akis uždarytas,

Į darbą! nes vargas atbėga riščia.

Ir niaukiasi tėvyškės rytas.

Netekom drąsos išblaškyti keliais,

Svyruoti nuo skausmų įpratom,

O kas gins tėvynę, jei sunks apleis?

Savyj tikt jos ateitį matom.

Mieliausi, tikt noro, tikt valios, drąsos!

Sujungkim spėkas išblaškytas,

Tegul mums pavienini veidai nerastos,

Viens krito, tekeliassi kitas.

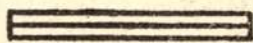
Gesinkim tarpusavėj kerštų ugnis,

Teliaunasi partijų „chorai“,

Nes ginčai mus tarpe tėvynę praris

Ir žus mus idėjos ir norai...

Kazys Maknys.

Iš mokyklų gyvenimo.

Vilnius. *Lietuvių Moksleivių Atartininkų Susisėlpimo Fondas.* Rusijoje įsteigtas ir tula laiką jau gyvavęs L. M. At. S. Fondas neseniai gavo iš vokiečių valdžios leidimą tęsti ir toliaus savo veikimą. Sudaryta laikina Fondo Centro Komisija Vilniuje, kurion įeina šie asmenys:

1. Misevičius Edv.—pirmininkas, 2. Krupavičius M.—kasininkas, 3. Juška Antanas—sekretorius, 4. Katilius—būhalteris ir 5. Bizauskas K.—juris-konsultas.

Jei kas norėtų gražinti Fondui skolas arba turėtų kitų reikalų meldžia rašyti adresu: An den Litauischen Staatsrat. Edv. Misevičiui, Georgstr. 13. Wilna. *A. Juška.*

Ramygala (Panevėžio apskr.). *Mokyklos*. Ramygaliečiai, norėdami palengvinti nemažam besimokinančio Panevėžy jaunimo buriui ir pritraukti daugiau prie mokslo, sumanė įsteigti miestely 4 klasių mokyklą-progimnaziją. Kad pasistačius tvirčiau, įsisteigė „Saules“ dr. skyrių, kurs dabar jau turi virš 40 narių. Valdybon išrinkta:

1. Šagamogas—pirmininkas, 2. Narsutis A.—vice-pirmininkas, 3. Rasiulis Kl.—raštininkas, 4. Kun. Lumbis M.—kasininkas ir 5. Karutis J.—valdybos narys.

Skyriaus nariai ir nenariai sumetė dar virš 2000 rub. mokyklos reikalams. Mokyklai leidimas jau yra. Tuo tarpu žada atsidaryti I ir II kl., o gal ir prieklasis. Mokyklos vedėju pakviestas Antanaitis iš Preibės. Kvotimai žada prasidėti 18 lapkričio. Butas bus tinkamiausias valsčiaus namai, kur dabar žandarai gyvena.

A. Juška.

Šiauliai. Šiaulių lietuvių gimnazija (antru atveju*) tapo atidaryta kovo 18 d. 1918 metais. Išsyk teatidaryta tik 5 klasės. Pirmi įstojamieji kvotimai prasidėjo nuo 18 iki 22 kovo. Tuo po kvotimų mokiniai buvo atleisti namo iki 12 balandžio, kol gimnazijos kambariai tapo tinkamai sutvarkyti.

Antri įstojantiems mokiniams kvotimai buvo nuo balandžio 12—14 d. Ir jau po antrųjų kvotimų nuo 18 balandžio prasidėjo mokslo metai. Mokiniai išsiilgę mokslo ir ypač dar kad viskas lietuviškai, visi mielai griebės mokyties.

14 birželio buvo padarytos gimnazijos mokinių gegužinės.

Pirmasis mokslo trimestras užsibaigė iki vasaros atostogų (22 birželio). Tą dieną buvo visos gimnazijos mokinių ir mokytojų fotografavimasis.

Naujas mokslo trimestras turėjo prasidėti rugpiučio 19 d., bet atsidarius jau 8 klasėms nuo 20 rugpiučio buvo paskirti įstojantiems kvotimai.

Iki vasaros atostogų dalyvauja šie mokytojai; gimnazijos vedėjas A. Klupšas, J. Gėdgaudas, M. Janavičius, J. Grybas, J. Trečiokas, St. Brašiškis Z. Orvidaitė, kn. Kemėšis.

Antras mokslo trimestras prasidėjo nuo 2 rugsėjo.

Augo per vasarą viskas; priaugo ir Šiaulių gimnazija. Čia jau po vasaros atostogų turim pilną 8-klasių mišrią Šiaulių lietuvių gimnaziją; mokinių skaičius kiekvienoj klasėj žymiai padidėjo ir rados daug naujų mokytojų.

(*) Sk. „Ateities“ № 10.

Mokinių statistikos lentelė atrodo šiaip:

Klasės	Istoje iki va- saros atostogų		Istojo po va- aros atostogų		Paralelės klasės		Iš viso klasėje	Pastaba
	per I kvotim. (18—22 kovo)	per II kvotim. (12—14 bal.)	per III kvot. (nuo 20 rugp.)	Istoje po visų kvot. (vėliau)				
	a	b						
Priren- giam. k.	9	4	7	6			26	VI, VII ir VIII klasės atida- rytos po vasaros atostogų (20 rugpiučio).
I klas.	14	17	29	10	35	37	70	
II	25	25	38	3	43	54	91	
III	26	13	25	7	35	36	71	
IV	20	11	12	5			48	
V	11	7	14	3			30	
VI			14	7			21	
VII			10	8			18	
VIII			6	3			9	

Visos gimnazijos mokinių skaičius siekia bemaž 400. Mokiniai visi grynai lietuviai, išskyrus keletas sulenkėjusių, bet ir tie pradeda susiprasti esą lietuviai-(ės).

An. Žiogelis.

† A. a. Valierius Užubalis,

4 klasės Biržų gimnazijos mokinsys.

Liudna a. a. Valieriaus mirties žinia pasiekė dr-gus mo-
kinius ir mokytojus. Persišaldęs prie ispaniškos ligos 1 spalio
pasimirė. Jaunas, 18 metų, vaikinai. Vienas geriausių mo-
kinių: gabus, doras, pamaldus. Buvo laukiama kilnių jaunuolio
pastangų pribrendimo vaisiaus. Ir nesulaukėm. Tik Dievui,
matyti, pribrendo. Ateitininkas dėl tikybinės idėjos palaikymo.
Jų vadas. Jo žymi įtekmė tuo atžvilgiu pasiliko Biržų gimna-
zijos mokiniuose. Mėgo rašinėti: jo raštelių rasis pas draugus.

Gaila, netekus gero mokinio. Dargi palydėti negalėjau.
Vos mažas mokinių būrelis dėl grėsusios epidemijos jį nulydėjo
Biržų kapuosna. Atlankysiu kuomet tavo kapą. Uždėsiu maldos
vainiką. Ramiai ilsėkies! Draugai ir draugės neduos tavo kapo
žolei aptraukti. Gal erškietėlių pasodins. Jį mėgai. Per diglius
siekliai žiedo. Ilsėkies ramumoje!

Kun. Juoz. Janilionis.

Vytautas Endziulaitis

mirė Lapkričio 30 d. aprupintas šventais sakramentais. Gruodžio 2 d. tapo iškilmingai palaidotas Kauno kapinėse. Platesnį paminėjimą apie šį karštą ateitininką ir „Ateities“ bendradarbį paduosime sekančiame n-je.

Atsiųstos redakcijai knygos.

J. Tumėno. Dėdė arba Ainių Kančios. Kaunas Dabarties knygynas 136 psl-in-8, kaina 3 m. 50 fen.

R. Friedrichsen. Karte von Litauen—Lietuvos Žemlapis. Kaina su vardų sąrašu 5 m., be sąrašo 3 m.

A U K O S.

„Motinėlei“

Kun. Ruseckas 25 rub. (rus.)

Redakcijos atsakai.

D-ei Beržo Šakelei. Tamstos eiliavimas neblogas; eilės pakenčiamos; svarbiausia jų yda: maža jose originalumo ir tikro jausmo. Geriausiai pavykęs „Jaunikaitis“, bet kaipo Tamstos asmeniškojo dalyko dėti „At.“ negalime. Bus įdėti tik „Jaunuoliai“ ir „Jaunimui“. Ačiu už palankumą.

D-ui P. B-ui. Tamstos „Sodžiaus dainius“ paprastas kaimietis grafomanas, niekuo neįdomingas eiliadirbis, taigi „At.“ neturime jam vietos. Patarkite jam mesti eiles rašius.

Redaktorius ir leidėjas

PR. A. DAMBRAUSKAS.

Saliamono Banaičio spaustuvė Kaune Litzmann'o gatvė № 34